SADDHARMA

Tijdschrift over boeddhisme

Januari 1984.

In dit nummer:

SADDHARMA - de Goede Leer - is het orgaan van de Stichting Vrienden van het Boeddhisme. Het blad verschijnt viermaal per jaar. Losse nummers: f. 3,--.

Redactie: I. den Boer, Storm van 's-Gravesandeweg 75, 2242 JD Wassenaar.

De Stichting Vrienden van het Boeddhisme - tot 15 december 1978 genaamd Stichting Nederlands Boeddhistisch Centrum - werd opgericht op 8 november 1967. De stichting is:

— een ontmoetingsplaats voor alle vrienden van het boeddhisme;
— niet gebonden aan een boeddhistische school of groepering; de verschillende richtingen die het boeddhisme kent, komen in haar publikaties op haar bijeenkomsten aan het woord;
— geen religieus genootschap in de engere zin van het woord.

De Stichting Vrienden van het Boeddhisme wil diegenen verenigen - welke levensovertuiging of welk geloof zij ook aanhangen - die op enigerlei wijze belangstellen in het boeddhisme of zich daarbij betrokken voelen. Zij zijn als begunstigers van harte welkom.

Begunstigers ontvangen het tijdschrift Saddharma en brochures over onderwerpen die in het kader van het boeddhisme van belang zijn en die onder auspiciën van de stichting worden uitgegeven; zij hebben recht deel te nemen aan de landelijke lente- en herfstbijeenkomsten.

Tevens wil de stichting, onder meer door het in stand houden van een bibliotheek, fungeren als documentatiecentrum over het boeddhisme ten behoeve van begunstigers en andere belangstellenden.

Secretariaat: W.J. Roscam Abbing, Eperweg 49-18, 8072 DA Nunspeet.

Min. donatie 1984: f. 30,--. (Echtpaar f. 40,--, stud. f. 20,--). Postgiro no. 1520022 t.n.v. penningmeester stichting Vrienden van het Boeddhisme, Nijmegen.

Brochures die nog verkrijgbaar zijn:
Grondbeginselen van het boeddhisme, door Tonny Kurpershoek-Scherft,
Natuurbehoud en mileubeheer: metta en karuna, door Victor Westhoff,
Inzicht en uitzicht, twee opstellen over Zen, door Leo Boer,
Boeddhisme en psychologie, door Rob Janssen,
Oosterse meditatie en westerse psychotherapie, door Ada Herpst.
Prijs (incl. porto) f. 5,-- per exemplaar.

Tevens verkrijgbaar: het insigne 'Wiel van de Leer', met het woord Dharma, verguld.
Prijs (incl. porto) f. 17,50.

Bestellingen door overmaking van het bedrag op de postgirorekening van de penningmeester. Vermeldt s.v.p. duidelijk de titel van de gewenste brochure.

SADDHARMA

Jaargang 16, no. 3 **Januari 1984**

REDACTIONEEL

LEVEND BOEDDHISME IN WEST-EUROPA

Het boeddhisme is een praktische leer. De bedoeling van de Boeddha was niet, interessant studiemateriaal voor passieve intellectuele recreatie aan te dragen. Zijn doel was mensen te tonen hoe zij een einde kunnen maken aan haat, begeerte en illusie, - door eigen inspanning, door praktisch handelen.

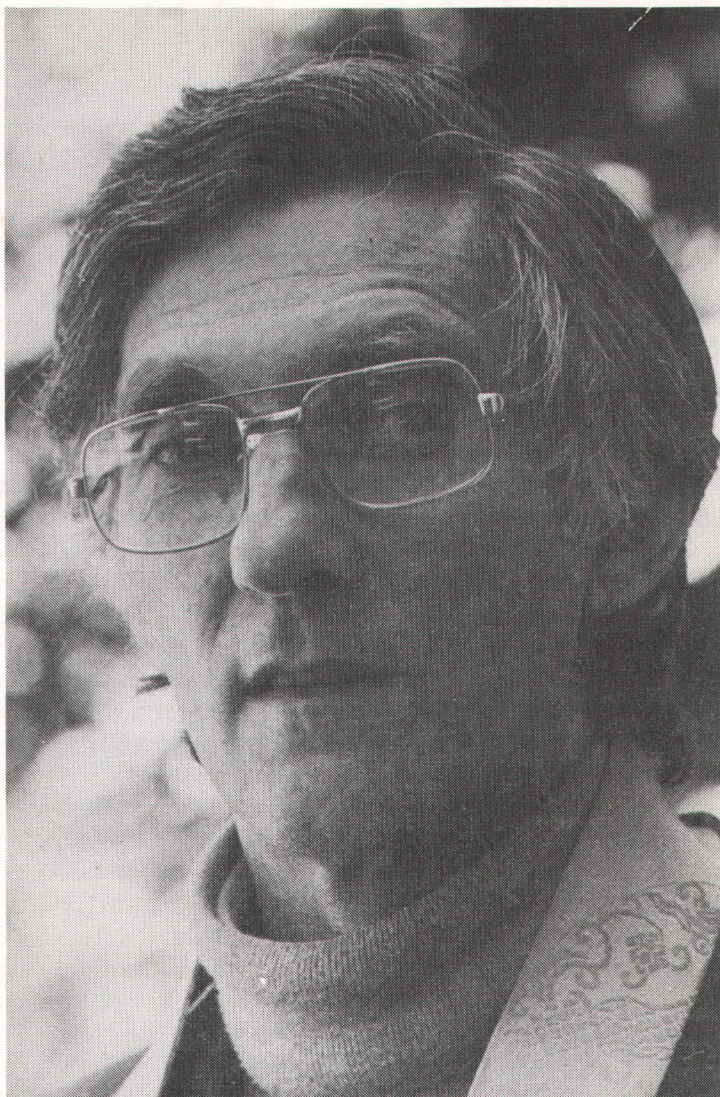
De vorm die dit handelen, dus de toepassing van de leer van de Boeddha, kan aannemen, varieert naar plaats en tijd. Voor West-Europa in de laatste decennia van deze eeuw heeft Sangharakshita een vorm ontwikkeld die door de Friends of the Western Buddhist Order in Engeland in toenemende mate in de praktijk van alledag wordt ingebed.

In Nederland wordt eveneens een voorzichtige aanzet tot toepassing van deze manier van integratie van het boeddhisme in het maatschappelijk leven gegeven. In dit nummer van Saddharma publiceren wij een artikel door Anneke Smelik, waarin het ontstaan en de groei van de FWBO worden beschreven.

Ook Tonny Kurpershoek-Scherft vertelt in haar verslag van de bijeenkomst van de 'Euroboeddhisten' in Londen het een en ander over de activiteiten van de FWBO. Zij is duidelijk onder de indruk van hetgeen al is bereikt. De Boeddhistische Unie van Europa, zoals de organisatie van 'Euroboeddhisten' heet, draagt op haar manier, organisatorisch, bij tot het invoegen van het boeddhisme in het westerse cultuurpatroon. Maar de impulsen voor een levend boeddhisme in de Westerse samenleving zullen toch vooral moeten voortkomen uit het praktische werk dat onder andere in de centra van de FWBO wordt verricht.

Eerste vereiste is echter dat er een voedingsbodem voor zulke ontwikkelingen ontstaat. Kennis van het boeddhisme in het algemeen is daartoe een voorwaarde. Om die reden is de oprichting van het Boeddhistisch Leerhuis in Amsterdam, waarover in dit nummer van Saddharma wordt bericht, een verheugende en in zekere zin onmisbare stap op weg naar verdere aanvaarding en inburgering van het boeddhisme in ons land.

• • •

De eerwaarde Maha Sthavira Sangharakshita, oprichter van de Friends of the Western Buddhist Order, werd in 1925 in Londen geboren. In 1943 werd hij opgeroepen voor militaire dienst en naar India gestuurd, later naar Sri Lanka en Singapore. Hij ontmoette vooraanstaande hindoe's en boeddhisten, ging mediteren en begon te schrijven en lezingen te houden over het boeddhisme. Na het einde van de oorlog bleef hij in India en zette er zijn geestelijke training voort.

FRIENDS OF THE WESTERN BUDDHIST ORDER: ZOEKEN NAAR WESTERSE VORM

door Anneke Smelik

Om mensen de mogelijkheid te geven een boeddhistische levenswijze na te streven in de westerse wereld is zestien jaar geleden in Londen de organisatie Friends of the Western Buddhist Order (FWBO) opgericht. In Nederland bevindt de Orde zich nog in een beginstadium en daarom wordt in dit artikel vooral de situatie beschreven zoals die in Engeland is ontstaan en gegroeid. De opbouw van de FWBO in Nederland zal op het Engelse voorbeeld zijn geënt. Uiteraard zullen er variaties ontstaan zoals die nu ook in Engeland en andere landen te vinden zijn.

Aan het eind van de Tweede Wereldoorlog vertrok Dennis Lingwood, een Engelsman, naar India om daar de praktijk van het boeddhisme te zoeken. Al van jongsaf was hij ervan overtuigd boeddhist te zijn. In 1949 werd hij door een Theravada-monnik tot bhikshoe gewijd, waarbij hij de naam Sangharakshita kreeg, wat "beschermer van de orde" betekent. Een jaar later ontving hij de Mahayana-inwijding van een Burmese monnik.

Daarna woonde hij lange tijd in Kalimpong, op de grenzen van India, Nepal, Bhoetan, Sikkim en enkele kilometers van Tibet, waar hij een boeddhistisch klooster stichtte. Door verscheidende Tibetaanse leraren werd hij onderwezen en ingewijd in de traditie van het Vajrayana-boeddhisme.

In zijn klooster droeg hij de overtuiging uit dat de Hinayana-, Mahayana- en Vajrayana-scholen alle van grote waarde zijn voor het individu dat het Pad van de Hogere Evolutie betreedt. Sangharakshita zat in de redactie van twee boeddhistische tijdschriften, schreef boeken en gaf lezingen over de Dharma en werkte onder de Onaanraakbaren in India.

In 1964 bezocht hij Engeland. Hij zag dat in het Westen een groot potentieel aanwezig was voor de Dharma, maar ook dat er nauwelijks mogelijkheden waren om als boeddhist te leven. In 1967 keerde hij definitief naar Engeland terug.

Hetzelfde jaar nog richtte hij de FWBO op en in 1968 vonden de eerste inwijdingen van ordeleden plaats; de Western Buddhist Order was hierbij geboren, een orde van mensen die hun toevlucht hebben geno-

---

Anneke Smelik is mitra (vriend) van de FWBO en organiseert geregeld retraites in ons land, die vaak worden geleid door een Engels ordelid. Zij studeert theaterwetenschap in Utrecht.

men tot de Drie Juwelen: de Boeddha, de Dharma en de Sangha.

Sangharakshita heeft de overtuiging dat, wil het boeddhisme wortel schieten in het Westen, de essentie van de Dharma moet worden gescheiden van de culturele tradities van het Oosten. De oosterse cultuur moet niet worden overgeplant naar de westerse cultuur, maar het zaad van de Dharma moet in het Westen worden geplant. De Dharma dient dus onderscheiden te worden van de culturele aspecten van een bepaalde school of richting. De FWBO is daarom niet gebonden aan een boeddhistische school, maar zij destilleert de kern van de Dharma uit de verschillende richtingen en probeert die als leidraad te laten fungeren voor een boeddhistische levenswijze.

Die levenswijze loopt over het Pad van de Hogere Evolutie van de mens, die zo de Verlichting kan bereiken. De FWBO is het antwoord op de vraag hoe de Dharma in een westerse context te verwezenlijken is in de dagelijkse praktijk. De Dharma kan immers zonder de essentie van de Leer op te geven, zich telkens opnieuw vormgeven binnen wisselende tijden en omstandigheden.

De FWBO helpt mensen bij het betreden van dit Pad van de Hogere Evolutie, met andere woorden helpt mensen het spirituele en transcendente potentieel dat in iedereen aanwezig is, in zichzelf en in anderen te verwerkelijken. De FWBO is er dus om de ontwikkeling van positieve mogelijkheden in ieder individu te bevorderen.

Wat heeft de FWBO dan daadwerkelijk te bieden aan het individu dat is geïnteresseerd in een dergelijke persoonlijke groei?
Allereerst zijn daar de meditatie-technieken. Meditatie is de systematische ontwikkeling van een positieve geestestoestand door direct op de geest te werken, wat op den duur leidt tot een constante stroom van een dergelijke geestestoestand. Dit gebeurt volgens het principe van evenwicht; de vooruitgang vindt plaats in regelmatige stappen. Meditatie leidt enerzijds tot rust en kalmte en anderzijds tot inzicht.

In de FWBO worden twee meditatie-technieken onderwezen, waarvan is aangetoond dat zij fundamenteel en doeltreffend werken in de richting van geestelijke harmonie en gezondheid: de "aandacht op de ademhaling" en de "mettabhavana, de ontwikkeling van liefdevolle warmte".

De ademhalingsmeditatie integreert de psychische energiestromen en leidt tot concentratie en een helder bewustzijn. Het aankweken en doorlopend verfijnen van bedachtzaamheid en opmerkzaamheid worden gezien als de belangrijkste methode voor de Hogere Evolutie van de mens.

In het Westen lijden vele mensen aan emotionele blokkades of onvolgroeidheid, door een diepe scheiding tussen denken en voelen. De adem-

halingsmeditatie brengt een rustige, geïntegreerde en heldere geestestoestand, en hoe mooi en belangrijk die ervaring ook is, deze blijft onvolledig zolang hij niet wordt ondersteund door de kracht van positieve gevoelens ten opzichte van alles dat leeft. Hiertoe helpt de ontwikkeling van liefdevolle warmte.

Vooral voor de westerse mens is het van groot belang om gevoelens van welzijn en vriendelijkheid te cultiveren en te paren aan een helder bewustzijn. Deze twee eenvoudige meditatie-technieken zijn een uitstekende methode om op een harmonieuze manier op de geest te werken.

Om als boeddhist te kunnen leven, om de werking van de meditaties te versterken en om het bewustzijn van zichzelf en van de omgeving te verdiepen, zijn in de FWBO de volgende structuren ontstaan: de centra, de leefgemeenschappen en de coöperaties. Hierbij moet direct worden opgemerkt dat alles in de FWBO is ontwikkeld uit ervaring en behoefte in de praktijk en dat niets is gestoeld op dogma's of (klooster-)regels.

In de centra worden de beide meditatie-technieken onderwezen. Een FWBO-centrum biedt behalve onderricht in meditaties voor beginners en gevorderden, studie-bijeenkomsten, lezingen en discussies over de Dharma. Ook worden cursussen gegeven in yoga, karate, massage en andere methoden die allemaal het individu helpen bij de ontwikkeling van zijn bewustzijn. Aan het eind van een dag of avond worden meestal puja's gehouden.

Boeddhistische festiviteiten worden gevierd, namelijk de Dag van de Boeddha's Verlichting, van de Dharma, van de Sangha, van de Boeddha's Parinirvana en van Padmasambhava.

Centra organiseren retraites voor beginners en gevorderden, van enkele dagen, enkele weken en soms zelfs tot enkele maanden. De centra fungeren als een ontmoetingsplaats voor iedere geïnteresseerde die boeddhisme, meditatie of een andere methode van bewustzijnsontplooiing wil leren kennen of zich er in wil verdiepen. Centra worden geleid door ordeleden en mitra's (vrienden).

Ieder die regelmatig mediteert, weet hoe moeilijk het is om de nodige discipline en inspiratie te behouden. Dit is één reden waarom mensen in de FWBO ertoe kwamen om leefgemeenschappen op te zetten. Een andere reden was dat wanneer een individu heeft besloten, zich in te zetten voor de groei en ontwikkeling van zichzelf en van anderen, hij of zij merkte hoe moeilijk dat was vol te houden in een omgeving van mensen die zich niet voor hetzelfde ideaal inzetten.

De woongemeenschappen ontstonden dus een beetje uit de behoefte om in een positieve groep een situatie te scheppen die ieder persoonlijk aanmoedigt en uitdaagt zich voortdurend te ontwikkelen. De meeste

woongroepen beginnen de dag gezamenlijk met enkele uren meditatie en vieren wekelijks of vaker puja's. De grootte van de leefgemeenschappen varieërt van 4 tot ongeveer 30 mensen. Het spreekt vanzelf dat de woongroepen net zo van elkaar verschillen als de mensen die er in leven.

In de FWBO heeft zich de situatie ontwikkeld dat de meeste leefgemeenschappen uit enkel vrouwen of enkel mannen bestaan. Doordat vrouwen en mannen gescheiden wonen, is het mogelijk vastgeroeste relatiepatronen van wederzijdse projectie en mechanismen van macht en afhankelijkheid te doorbreken, die de persoonlijke groei kunnen belemmeren of verhinderen. Langzamerhand zet deze tendens zich ook door in andere activiteiten. Retraites voor gevorderden zijn altijd gescheiden en ook de coöperaties worden dat meer en meer.

Niet alleen de woonsituatie heeft invloed op ons leven, maar ook de werksituatie. Het is nu eenmaal zo dat werk een belangrijk deel van onze tijd en energie opslokt. Als dit werk dan niet bijdraagt tot een positieve levenshouding of deze zelfs belemmert door afstompende of onethische arbeid, dan is het zaak om andere, meer positieve werksituaties te creëren.

De behoefte hieraan werd scherp gevoeld en zo ontstonden de coöperaties. Hierin werken ordeleden en mitra's samen om de "juiste voorziening in levensonderhoud" na te streven. Door het werken in een groep wordt iedereen de gelegenheid geboden verantwoordelijkheid op zich te nemen.

Het werk is gebaseerd op het tegengaan van uitbuiting van mensen en natuurlijke bronnen. De ethische principes van werkelijke communicatie, van verantwoordelijkheid en van vrijgevigheid ('dana') staan centraal. Arbeid is zo niet langer een bron van vervreemding, maar wordt een onderdeel van persoonlijke groei. Het werk wordt dan een bron van vreugde, van energie, van echte kameraadschap en collegialiteit, dat ten gunste komt van anderen.

De coöperaties onderhouden de mensen die erin werken en ondersteunen financieel het centrum dat eraan is verbonden. Winsten worden gebruikt om bestaande coöperaties uit te breiden, nieuwe op te zetten en om andere nieuwe activiteiten te beginnen. De huidige coöperaties bestrijken uiteenlopende gebieden: natuurvoedingswinkels, vegetarische restaurants, een bouwvakkersbedrijf, een drukkerij, een foto- en filmstudio, enz. De centra, de leefgemeenschappen en de coöperaties vormden de belangrijkste poten waar de FWBO op steunt.

In Nederland bevindt de FWBO zich nog in een beginstadium. Sinds 1980 bestaat de stichting FWBO Nederland. Er is een vaste kern van

enkele ordeleden en mitra's (vrienden). Zij ontmoeten elkaar wekelijks of tweewekelijks om te mediteren, te studeren, te vertalen en puja's te houden. Af en toe zijn er bijeenkomsten voor hele dagen of weekenden. Al deze bijeenkomsten staan open voor geïnteresseerden en beginners. Ze worden afwisselend in Rotterdam en Utrecht gehouden.

Wij beschikken over de volledige serie cassettes (ongeveer 150 stuks) met lezingen van Sangharakshita over allerlei aspecten van de Dharma. We zijn bezig met het opbouwen van een bescheiden bibliotheek.

Drie à vier keer per jaar worden retraites gehouden. Deze vinden plaats in een mooie, rustige omgeving. Onderricht en oefening in bovengenoemde meditaties staan centraal. Daarnaast zijn er werk- en stilteperiodes, communicatie-oefeningen, yogalessen en puja's. Lezingen en discussies over meditatie en boeddhisme vullen de ervaringen van de deelnemers aan. Soms wordt een retraite in samenwerking met FWBO-Duitsland gehouden. De retraites staan vrijwel altijd open voor beginners.

In Nederland willen de betrokkenen, net als elders in de FWBO, de dingen op gang brengen en uitbouwen op basis van hun eigen behoefte en ervaring. Het is ons de laatste tijd duidelijk geworden dat wij graag zo snel mogelijk een centrum als ontmoetingsplaats willen hebben en we zijn bereid daar tijd, moeite en geld in te steken. Enkele Nederlanders wonen nu voor langere tijd in Engeland; ook al staat hun spirituele groei centraal, de opgedane praktische ervaring kunnen ze gebruiken bij het opzetten van centra, leefgemeenschappen en coöperaties hier.

Met de Dharma als leidraad voor persoonlijke groei, willen wij de FWBO in Nederland verder vormgeven. Het is volgens ons een bijzondere zaak bezig te zijn met de integratie van de boeddhistische Leer in de westerse leefwijze. Dit is niet eenvoudig, maar vergt spirituele moed, kracht en ervaring. Mensen die hierover nadenken of hiermee bezig zijn, zijn van harte welkom om met ons van gedachten te wisselen en om hun ervaring en energie in te zetten voor het verspreiden van een leefwijze die is geworteld in de Dharma.

Voor verdere literatuur over de FWBO verwijs ik naar een boek dat een uitstekende introductie is: "Buddhism for Today, a portrait of a new Buddhist Movement", door Dharmachari Subhuti, (Salisbury 1983), verkrijgbaar aan onderstaand adres.

Mensen die geïnteresseerd zijn in een FWBO-retraite, kunnen voor informatie terecht bij: Anneke Smelik, Boorstraat 111, 3513 SE Utrecht, tel. 030-315643. De eerstkomende retraite zal op 18 en 19 februari 1984 worden gehouden.

• • •

UIT DHAMMAPADA: OVER HET KWADE

door Tonny Scherft

Hieronder volgt de vertaling van het negende hoofdstuk uit de Pāli-verzenbundel *Dhammapada,* de verzen 116-128. In de vorige aflevering van dit blad is een vertaling van het eerste en tweede hoofdstuk opgenomen. Een korte inleiding op Dhammapada was bijgevoegd; hier moge ik volstaan met naar dit inleidend woord in Saddharma van oktober '83 te verwijzen.

Het negende hoofdstuk heeft als thema "het kwade", in ethische zin. Het ethisch slechte, verkeerde, onheilzame, wordt in de Indische gedachtenwereld vastgehaakt aan de idee van *samsāra,* wedergeboorte, en *karma,* de som der daden uit alle levens, die tezamen de persoon maken en zijn: zodat de eigen daden de bestaansvorm en het levenslot bepalen. Daden hebben dus gevolgen, allereerst voor de dader zelf, er wacht een "beloning", ze dragen "vrucht".

In de praktijk verschilt dit niet zoveel van wat christenen wordt voorgespiegeld als hemel, vagevuur of hel noch van ieder ander religieus dogma waarmee wordt getracht mensen en samenleving enigszins in het spoor te houden door belofte en bedreiging. Dat hiermee het "goede" wordt gegrond in berekening en in ontzag voor een boven de wereld uitgetilde jurisdictie wordt meestal over het hoofd gezien, althans buiten de aandacht geschoven.

Toch berust de boeddhistische zienswijze op een wat andere grondslag. Het vertrekpunt is evengoed het natuurlijke streven naar geluk en gemoedsrust, maar er wordt een uiterste, diepzinnige consequentie getrokken: uiteindelijk zal men boven elke vorm, ontstaan door ik-begeerte, moeten uitstijgen en onwankelbare vrede vinden in "uitdoving", we kunnen ook vertalen - waarbij het mysterie meer blijft doorklinken - in het nirvana.

Een tweede verschil met westerse theïstische leren is dat straf of beloning niet worden toegekend door een instantie buiten de mens, maar in causaal bepaalde noodzakelijkheid voortkomen uit het eigen innerlijk, men vindt de bestemming, de conditie, waartoe de eigen daden leiden, die inderdaad rijpen zoals een vrucht aan een boom.

Een derde belangrijk verschil schuilt in het zicht op de tijd, die hier niet rechtlijnig wordt gedacht, maar circulair. Niet één angstwekkend kort, al te snel afgelopen, afgevlógen lijnstuk met daarachter de onvoorstelbare eeuwigheid; maar kringlopen van deeltjes leven die telkens opnieuw binding zoeken aan een vorm en zo, in onlesbare dorst, dit materiële heelal waarin voortdurend de donder rolt van ontstaan-en-vergaan, in wieling houden.

DHAMMAPADA
IX.

Laat men zich haasten in het goede, het kwade uit zijn gedachten weren.
Want van wie traag is in het doen van het goede
Vinden de gedachten genoegen in het kwade.

Laat wie eens een misstap begaat, dit kwaad niet nog eens en nog eens
begaan.
Laat hij het bannen uit zijn aandacht. Smartelijk is vermenigvuldiging
van kwaad.
Laat wie goed heeft gedaan, dit goede telkens weerom doen,
Zijn zin op het goede gevestigd. Vermenigvuldiging brengt geluk aan.

Ook de boosdoener ontmoet wel geluk, zolang het kwade niet is gerijpt.
Pas als de gevolgen er zijn, ziet de boosdoener het kwaad.

Ook de weldoener ontmoet wel verdriet, zolang het goede geen vrucht
draagt.
Pas als de gevolgen er zijn, ziet de weldoener het goede.

Denk niet gering van het kwade, menend: "Het zal mijn deur
voorbijgaan".
Door het vallen van een droppel raakt ook een waterkruik vol.
De dwaas verzinkt in het kwaad, - al vergaart hij het beetje bij beetje.

Denk niet gering van het goede, menend: "Het zal voor mij niet
bestemd zijn".
Door het vallen van een droppel raakt ook een waterkruik vol.
Een wijze raakt vervuld van het goede, - al vergaart hij het beetje bij
beetje.

Zoals een koopman met klein gezelschap maar grote schat,
Een gevaarlijke weg zal mijden
Of iemand die zijn leven liefheeft vergif,
Zó moge men kwade daden ontwijken.

Wie geen wond aan zijn hand heeft, kan vergif aanvatten.
Vergif dringt niet binnen in wie ongekwetst is,
Er is geen kwaad voor wie geen kwaad doet.

Wie enig mens kwaad doet die zelf geen kwaad doet,
Een rein en schuldeloos mens:
Op die dwaas valt het kwaad terug
Als fijn stof dat tegen de wind in wordt geworpen.

Sommigen keren weer in een moederschoot,
Boosdoeners gaan naar de hel.
Goeden gaan naar de hemel,
Smettelozen doven uit.

Niet in de lucht, niet midden op zee, niet door te schuilen in een bergkloof
Vindt een mens een plek op aarde, waar
Hij kan ontkomen aan zijn kwade daden.

Niet in de lucht, niet midden op zee, niet door te schuilen in een bergkloof
Vindt een mens een plek op aarde, waar
De dood hem niet kan overweldigen.

•••

LENTEBIJEENKOMST IN APRIL

De Lentebijeenkomst van de Vrienden van het Boeddhisme wordt gehouden op zaterdag 7 april a.s. in het meditatiecentrum De Kosmos, Prins Hendrikkade 142, Amsterdam. Aanvang 10.30 uur.

Prof. dr. E. Cornélis zal 's ochtends een voordracht houden over enkele kernbegrippen uit het boeddhisme, in het bijzonder over hun inhoud in het Theravāda en Mahāyāna.

's Middags houdt Jan-Paul Kool een lezing over stupa's, boeddhistische momumenten, verduidelijkt met dia's. Voorts zal de heer De Silva uit Enschede spreken over Sarvodaya, een boeddhistische beweging op Sri Lanka, die poogt door projecten in kleine dorpen het welzijn van de mensen te vergroten.

Kosten f. 25,-- per persoon, inclusief lunch; introducé's f. 30,--. Aanmelding door overschrijving van het bedrag op giro 1520022 t.n.v. de penningmeester stichting Vrienden van het Boeddhisme, Nijmegen, of in De Kosmos voor het begin van de bijeenkomst.

•••

●●●●●●●● UIT DE BOEDDHISTISCHE TIJDSCHRIFTEN ●●●●●●●●

door W.J. Roscam Abbing

Wie belang stelt in een hieronder genoemd artikel kan contact opnemen met de redactie van het tijdschrift waarin het artikel voorkomt.

BODHI BAUM, 83/2.

Octopusverlag Erich Skrleta, Fleischmarkt 16, A-1010 Wien, Oostenrijk.

Het thema van de meeste opstellen in deze aflevering luidt: boeddhisme en de vrouw. Hierover publiceren Schönberger en Karwath; ook is een vraaggesprek opgenomen met de non Ayya Khema en de Eerw. Gesshin.

Verder schrijft Ursula Lyon over het bewustzijn van het lichaam en van de geest, G.C.C. Chang over veraanschouwelijking van de ware leegte en Walshe over boeddhisme en seks.

Hoewel het lovenswaardig is dat een tijdschrift eens de meningen weergeeft van boeddhistische schrijvers over seksualiteit dient dit onderwerp toch met de nodige voorzichtigheid te worden behandeld, omdat anders gemakkelijk verkeerde meningen kunnen ontstaan.

Daarom bespeur ik met veel genoegen dat Friedrich Fenzl, een Shin-boeddhist uit Salzburg, een zeer waardevolle bijdrage heeft geleverd, waarin hij op waardige en duidelijke, niet mis te verstane wijze ingaat tegen het artikel van Karwath uit een vorig nummer van de Bodhi Baum.

Het verbaast mij alleen, dat de bijdrage van Fenzl wordt afgedrukt als 'Meinung' en niet als een (hoofd)artikel. Het geeft namelijk naar mijn mening volledig de zienswijze weer die uit klassieke boeddhistische geschriften over dit onderwerp naar voren komt.

BOEDDHAYĀNA, 7/5 en 6.

Fronemanstraat 16 b, 2572 VG 's-Gravenhage.

Zoals steeds bevat elk nummer van dit tijdschrift - behalve een aflevering van de Abhidhamma Sangaha - een aantal citaten uit de klassieke boeddhistische geschriften: in nr. 5 de Atthakanagara-sutta en de Wattaka jakata; in de nrs. 5 en 6 gedeelten uit 'De vragen van Koning Milinda'.

Eveneens in beide nummers citeert Dharmawīranātha vers 6, resp. de verzen 7 en 8 uit de Dhammapada en vertelt daarbij een gebeurtenis die tot het uitspreken van die verzen heeft geleid.

Een verslag van de Dhammadoeta-reis, met als standplaats Bangladesh, gemaakt door Dharmawīranātha, besluit het nr. 5. In nr. 6 staat een bijdrage van Chr. S. Wren over de toestand in Tibet.

BUDDHISTISCHE MONATSBLAETTER, 83/9; 10 en 11.

Buddhistische Gesellschaft Hamburg e.V., Beisserstrasse 23, D-2 Hamburg 63, Bondsrepubliek Duitsland.

Nummer 9 opent met een artikel van de hand van mevrouw v.d. Osten over de vier edele waarheden. Zij betoogt, volkomen terecht, dat deze waarheden onverbrekelijk met elkaar samenhangen. Het is onjuist één of meer van deze waarheden minder belangrijk te vinden, laat staan ze te negeren.

Hellmuth Hecker ontwikkelt in een voordracht die hij voor de radio heeft gehouden en tot titel heeft: Das Menschenbild im Buddhismus, een aantal treffende gedachten. Een tweetal licht ik eruit.

Allereerst: een mens wil sterker worden dan het (nood)lot, een streven dat in het westen het duidelijkst is uitgesproken door de stoïcijnen. Maar, in tegenstelling tot de leringen van die richting, wijst de Boeddha ons een goede, voor iedereen begaanbare weg om dat ideaal te verwezenlijken: het edele achtvoudige pad.

En vervolgens: "In het religieuze wereldbeeld staat de mens midden tussen hel en hemel, hij schept zich duisternis of licht, gebondenheid of vrijheid". De mens bevindt zich, zoals Max Hoppe het uitdrukt, gedurende zijn leven op een overstapstation, hij kan kiezen tussen een trein naar het licht of een die naar de duisternis voert. O, dat weten we allang, zegt u. Akkoord, maar hoe vaak denken wij eraan in de goede

trein te stappen en erin te blijven zitten zonder op een ander overstapstation toch de verkeerde trein te pakken?

In een eveneens weergegeven radiotoespraak behandelt Guido Auster de begrippen traditie en verandering, die een tegenstelling schijnen te vormen en waardoor sedert mensenheugenis de ouderen en de jeugd elkaar in de haren zitten. Auster komt tot de conclusie dat een radicale beslissing in de keuze tussen traditie en het nieuwe, in het praktische leven in het geheel niet mogelijk is.

Deze beide begrippen zijn geen echte tegenstellingen, zij zijn slechts de verschillende aspecten van gebeurtenissen in het leven en hangen onlosmakelijk met elkaar samen. De woordenstrijd over de waarden van traditie vergeleken met die van de verandering blijkt tenslotte zinloos te zijn, zoals zoveel geharrewar.

Uit het artikel van E. Sass, getiteld Ueberprüfung meiner Friedfertigkeit, in het nummer 83/10 een citaat: "Ik mag geen grote stappen van anderen verwachten zolang ik nog geen kleine stappen heb gezet.
Daarom is het altijd onzinnig, de vrede te willen verdedigen. Ik kan alleen vrede stichten door eindelijk eens op te houden met mijzelf te verdedigen".

Mevrouw M. Burghardt schrijft over de boeddhistische non Ayya Khema, werkzaam in Australië en op Sri Lanka. Tot slot is een samenvatting gegeven van de rede van dr. W. Rahula, uitgesproken op het eerste congres van de World Buddhist Sangha Council in Colombo en handelend over het gemeenschappelijke in de zienswijzen van het Theravāda- en Mahāyāna-boeddhisme.

In het nummer 83/11 gaat het eerste artikel over Klarbewusstwerden als Orientierungs- und Lebenshilfe, geschreven door W. Kruckenberg.

In de morgenwijding van de zender RIAS Berlin richt G. Auster zich tot de grote groep mensen die de religie niet van de hand wijzen, maar zich in de in Europa reeds lang bestaande godsdiensten of geloofsgemeenschappen niet meer thuis voelen.

Met betrekking tot de moraal geeft dit het volgende beeld. Wordt bij de gelovigen de moraal bepaald door de goddelijke geboden, bij de vijanden van elke religie is zij onderhevig aan de sterk wisselende stromingen in de tijd. Bij de boeddhisten komt de moraal automatisch en overtuigend tevoorschijn uit de wet van karma: wat ik denk en doe, zeg en doe, dat zal ik oogsten.

"De Boeddha was geen leraar in de sociale wetenschappen, die een volmaakte samenleving op aarde wilde scheppen. Veeleer riep hij de enkeling op, voorwaarts te gaan en zich moeite te geven minder egoïstisch te zijn. Als de mensen beter, minder egoïstisch zijn, dan wordt ook de samenleving draaglijker".

Een oorzaak van de starheid van de wereld ontstaat door de dogmatische wereldverbeteraars, wier kenmerk dikwijls een groot ongeduld en intolerantie is". "De vrijheid van de enkeling om zich in een hem passend tempo te ontwikkelen, komt hierdoor in gevaar". Vooral de laatste zin, en dan met de klemtoon op de woorden 'vrijheid' en 'in een hem passend tempo', is het waard vaak in de herinnering te worden teruggeroepen. Wij zijn immers zo vaak ongeduldig!

L.P. Manhold schreef een artikel over een zen-meditatie-avond. Hij zegt dat elk ik, psychologisch en fysiologisch, een energieveld is. Hij onderscheidt zachte straling, die ontstaat door gevoelens van mettā, en harde straling die voortkomt uit b.v. onbegrip en gevoelens van haat. Zich te beschermen tegen de harde straling is alleen mogelijk door zich daarvoor doorlaatbaar te maken, d.w.z. het zelf opgebouwde ik-beeld te laten vervloeien. De zachte straling daarentegen heeft toch zijn uitwerking, overeenkomstig de homoeopathische zienswijze: similia similibus curentur.

EKŌ, nr. 23, sept. 1982.

Centrum voor Shin-boeddhisme, Zittart 21, B-2419 Lille (Poederlee), België.

Behalve de vervolgen van de series 'De plaats van Shinran Shonin', en het 'Glossarium voor het Shin-boeddhisme' bevat dit nummer een bijdrage van de Eerw. Sh. A. Peel, getiteld: "Geloof? even rechtzetten". Hierin onderstreept de schrijver - zonder polemisch te worden - enkele verschillen tussen de christelijke leer en die van het Shin-boeddhisme.

Zo doet hij uit de doeken dat shinjin niet mag worden vertaald met geloof, zoals dat vaak abusievelijk gebeurt. Het geloof is een middel, shinjin is de toestand van verlichting, dus het doel zelf. De Shin-boeddhist ontvangt shinjin ten gevolge van Amida's Gelofte-Kracht.

Shinjin is ook niet te vergelijken met de goddelijke genade van het christendom, die immers selectief te werk gaat. Citaat: Ofschoon in het christendom er rijkelijk sprake is van Gods liefde, toch vindt men er deze universele, niet-onderscheidende opvatting van een heilswerking voor en door alle wezens niet.

Een aanhaling uit een bijdrage van de Eerw. Zuiken Inagaki: Het is erg gemakkelijk (via menselijke berekening) op de hoogte te zijn van wat Voortijdelijke Gelofte-Kracht betekent; maar het is ontzettend moeilijk jezelf geheel aan die Voortijdelijke Gelofte-Kracht toe te vertrouwen.
Je bent bij machte de Voortijdelijke Gelofte-Kracht te realiseren (je er volledig aan toe te vertrouwen) door (diep nadenken over) 'dood' en 'boze daden', maar dan niet door (berekening van) je eigen gemoed. Einde citaat. Geldt dit niet - mutatis mutandis - evenzeer bij het uitspreken van de drievoudige formule: ik zoek mijn heil in de Boeddha, in de Dhamma, in de Sangha?

DER KREIS, nr. 166.

Rev. I. Wolf AMM, Stettiner Strasse 8, D-6380 Bad Homburg v.d. Höhe, Bondsrepubliek Duitsland.

Dit nummer opent met een zeer doorwrochte bijdrage van Lama Anagarika Govinda ter ere van de vijftigste verjaardag van de Orde van de Ārya Maitreya Mandala. De titel luidt: Buddhismus als Wirklichkeitslehre jenseits von Pessimismus und Optimismus.

De schrijver wijst erop dat het boeddhisme, in tegenstelling tot het merendeel der religies, niet leert dat de wereld een tranendal is en citeert daarbij een aantal verzen (197; 199; 200; 201 en 204) uit de Dhammapada. Volgens de boeddhistische zienswijze is de wereld, zoals ze is, goed noch slecht. De Boeddha was nooit van plan de wereld te veranderen, maar wilde alleen onze persoonlijke instelling tot haar verbeteren.

Hierop aansluitend merkt Lama Govinda op dat het nirvana niet een metafysisch begrip is (hindoeïsme) of een beloning na dit leven (christelijke leer, islam), maar een psychische toestand die wordt bereikt als haat, hebzucht en zelfbedrog volledig zijn overwonnen; een toestand die, in principe, tijdens ons leven op aarde is te bereiken.

Interessant is de bespreking van het begrip śūnyatā; vaak vertaald met leegte, maar beter ware het te spreken van het paradoxe begrip plenum void of gevulde leegte (die erfüllte Leere). Deze vertaling doet beter recht aan de karakteristieke neiging van de oosterse volken om in negatieve of paradoxale uitspraken aan te duiden dat het gaat om iets dat aan gene zijde ligt van ons dagelijkse bewustzijn en om begrippen die met onze zes zintuigen niet zijn te omvatten.

De verleiding is groot, meer van de door Lama Govinda in dit artikel neergelegde gedachten en zienswijzen te vermelden. Maar ik moet vol-

staan met de opmerking dat m.i. iedere boeddhist van dit artikel kennis zou moeten nemen, onafhankelijk van de mate van zijn betrokkenheid bij de gedachtenwereld van de AMM.

De tweede bijdrage geeft, behalve een historisch overzicht van de nu vijftigjarige AMM, de taken aan die in de toekomst zijn te verrichten, zoals het handhaven en overbrengen van de levende stroom van de boeddhistische traditie, dus het doorgeven van de Leer aan hen die daarvoor begrip hebben; dit alles zonder lichamelijke of geestelijke dwang - dus niet op de manier van vele kerkvorsten, ayatolla's, leden van synodes en van vele actiegroepen.

MAITREYA MAGAZINE, 5/3.

Stichting Maitreya Instituut, Raadhuisdijk 9, 6627 AC Maasbommel.

De Tibetaanse arts Lobsang Dolma - de lezers van het magazine bekend door het artikel over haar werk in het nr. 4/4, zie ook Saddharma 15/4 - geeft in een vraaggesprek haar zienswijze over wat de mens beleeft, niet alleen als hij sterft, maar ook gedurende de periode die ligt tussen zijn sterven en wedergeboorte.

Op vele punten treedt zij veel verder in details dan het Tibetaanse Dodenboek. Het zal u, lezer, bekend zijn dat de Tibetaan grote waarde hecht aan de aard van de gedachten die een stervende tijdens zijn laatste ogenblikken heeft. Mevrouw Lobsang Dolma onderstreept dit zeer nadrukkelijk en wijst op de verregaande consequenties van dit feit.

Ook spreekt zij over de zienswijze van Je Tsong Khapa betreffende het dwingende en aanvullende karma. Tevens komen de gevolgen van het sterven door een ongeluk en door zelfmoord ter sprake.
Vanuit haar Tibetaans-boeddhistische overtuiging, verrijkt met de door haar opgedane ervaringen als arts, geeft de schrijfster vele goede wenken en raadgevingen die zouden moeten worden opgevolgd bij de stervensbegeleiding.

Het volgende artikel handelt over de wedergeboorte; het is een compilatie van wat Z.H. de Dalai Lama heeft gezegd en geschreven.
De inzichten die in deze bijdrage te berde komen, zijn te veel om hier te vermelden; het feit dat de Dalai Lama aan het woord is, zal voor velen een reden zijn, dit artikel met bijzondere aandacht te lezen.

Lama Thubten Yeshe legt in een opstel de mogelijke oorzaken van ontevredenheid bloot - onder één noemer gebracht: onjuist inzicht - en

geeft aanwijzingen hoe tevredenheid is te bereiken.

Pema Gyaltsen Rinpochee schrijft over "De Dharma in een notedop". Uit deze dop wil ik slechts één, maar zeer belangrijke gedachte naar voren brengen: wees blij als mens te zijn geboren, want 'binnen onze waardevolle menselijke situatie is ons lijden van dien aard dat we de Dharma goed kunnen beoefenen'. Dit is toch een troostrijke gedachte als we eens in de put zitten!

YĀNA, 36/5.

Altbuddhistische Gemeinde e.V., Zur Ludwigshöhe 30, D-8919 Utting am Ammersee, Bondsrepubliek Duitsland.

Die dreifache Zuflucht is de titel van de voordracht die Max Hoppe hield tijdens het zomerseminarium in Utting; deze toespraak is integraal weergegeven als artikel in dit nummer.
Onder de drievoudige toevlucht verstaat de Duitser datgene, wat wij in Nederland de belijdenisformule noemen: Ik zoek mijn heil in de Boeddha, in de Leer (Dhamma) en in de Gemeenschap der monniken (Sangha).

Het opzeggen van deze formule is geen probleem; er volledig, dus met zijn hele wezen achter te staan en haar met alle daaraan verbonden consequenties te beamen vereist meer. Dan is zelfkennis nodig en een streven zonder ophouden. Er is moed voor nodig om het steeds weer aanwezige egoïsme (asmimāno) te herkennen en te erkennen dat de 'reinheid van eigen werk' (Dhammap., v. 16) vaak ver is te zoeken.

Hoppe wijst op de mogelijkheid om de meditatie te beginnen met de verering van de Boeddha, door, met volle aandacht, uit te spreken de zin: Eer zij hem, de Heilige, de Verhevene, de geheel en al Ontwaakte (Namo tassa . . .). Daarna kan dan de belijdenisformule - die dan als een mantra kan worden gebruikt - worden overdacht.

Vervolgens gaat hij dieper in op de drie juwelen. Hiervan wil ik alleen releveren dat hij het begrip Sangha niet beperkt tot alleen de monniken, maar deze gemeenschap uitbreidt met allen die een sotāpatti willen worden, m.a.w. met hen die oprecht hun lichaam en geest willen omvormen tot een voertuig waarmee 'in de stroom is te treden'.

P. Gehrmann publiceert het eerste deel van een onderzoek dat hij heeft verricht naar de school van de Pudgalavādins/Sāmmitīyas, een denominatie van het boeddhisme die ongeveer negenhonderd jaren in India heeft bestaan. Uitermate interessant vind ik de beschrijving van deze vroegste scholen met hun leringen van het boeddhisme; een zo duidelijk overzicht daarvan ben ik in de literatuur niet tegengekomen.

ZEN, nr. 15.

Stichting Theresiahoeve, Dominicanenstraat 24, 5453 JN Langenboom.

Van alle bijdragen in deze aflevering hebben de haiku van Magda v.d. Ende en Gusta van Gulick mij het meest getroffen. Of ik bij het lezen van dit nummer van Zen een bepaalde gemoedsgesteldheid had, waardoor dit soort gedichtjes meer dan anders zo'n diepe indruk op mij maakten? Ik weet het niet, misschien dat een zen-boeddhist hierop een antwoord weet.

Met een samenspraak tussen een zen-meester en een Japanse pater, gehouden voor de Japanse televisie, begint dit nummer. Zij die geloven dat eens een tijd zal komen waarin boeddhisme en christendom zozeer op één lijn zullen komen dat zij elkaar goed gaan begrijpen, zullen dit artikel met instemming lezen.

Judith Bossert schrijft over spiritualiteit-in-lichamelijkheid (let op, het gebruikte voorzetsel is *in*, niet *en!*) en zegt dat deze twee begrippen geen tegenstellingen, maar tegendelen zijn.
Zij vergelijkt en verduidelijkt haar betoog met een beschrijving van het yin/yan-principe van de taoïsten.

In de serie Boeddhistische begrippen schrijft prof. Cornélis het tweede deel van het begrip samādhi.

Verder staan in dit nummer een artikel over de inwijding van de zendō, in Würzburg (D), een bijdrage, getiteld: 'Herhaling en t'ai chi', en een beschouwing over kinderreligie (een godsdienst van geloof en begrip) en volwassen religie (van praktijk, verwezelijking en actualisering).

●●

GELEIDELIJK

"Zoals de oceaan geleidelijk daalt en geen plotselinge afgrond heeft, zo is er ook in deze Leer-en-discipline een geleidelijk betreden van het pad, er is geen plotseling doordringen van kennis". (Iti-Vuttaka III).

●●●

EUROBOEDDHISTEN BIJEEN IN LONDEN

door Tonny Kurpershoek-Scherft

Al heeft het Congres van de Boeddhistische Unie van Europa (BUE) dat dit jaar in Londen zou worden gehouden, geen doorgang gevonden, de jaarlijkse Conferentie van de landelijke vertegenwoordigers van de BUE is er wel gehouden, namelijk van 14-18 september jl.

De President, Paul Arnold uit Frankrijk, was door ziekte verhinderd aanwezig te zijn. In zijn plaats werd de conferentie voorgezeten door de vice-president, Arthur Burton-Stibbon, die de Buddhist Society vertegenwoordigt. Ook uit België en Luxemburg waren door omstandigheden geen afvaardigingen aanwezig. Voor Nederland woonde ik de Conferentie bij. Een deel ervan werd tevens bijgewoond door een donateur van de Stichting Vrienden van het Boeddhisme, dr. A. Zonneveld uit Castricum.

Sinds een jaar is het lidmaatschap van de BUE ook opengesteld voor internationale boeddhistische organisaties. Vijf van deze organisaties hebben hiervan gebruik gemaakt om het lidmaatschap aan te vragen. Ze werden alle toegelaten, namelijk drie groepen met hun hoofdzetel in Engeland: The Friends of the Western Buddhist Order, Scientific Buddhism, en Jodo Shin; voorts Sakya Tsechen Ling die de hoofdzetel in Straatsburg heeft, en de Buddhist Library te Genève.

Het eerstkomende Congres van de BUE zal, zo werd besloten, in 1984 in Turijn worden gehouden onder auspiciën van de Italiaanse Unie, die kan rekenen op de volle medewerking van het Instituut voor Sanskrit en Pali van de Universiteit van Turijn. Dank zij prof. dr. Botto en een zijner collega's zal ditmaal tijdens het Congres simultaan vertalen mogelijk zijn.

Paul Arnold, stichter en tot op heden president van de BUE, is als voorzitter afgetreden. Arthur Burton-Stibbon volgt hem op; vice-president voor de komende twee jaar werd de Italiaanse afgevaardigde Bruno Portigliatti, dit met het oog op het Congres in Italië.

Courrier.

Een der agendapunten betrof de vraag naar de doelstelling van de BUE. Zal de Unie alleen een centrum voor informatie zijn of een actieve bijdrage leveren tot verspreiding van de Dharma, aangepast aan het Westen? Duidelijk was de algemene opinie vóór het laatste, al is het nog niet duidelijk hoe dit kan worden geconcretiseerd. Misschien kan het

tijdschrift de Courrier belangwekkender worden. Om te beginnen wil men het nieuwsbulletin een ander pakje aantrekken: dunner papier, beter hanteerbaar formaat, een kaftje.

Een poging om een gezamenlijke Vesak-dag voor Europa vast te stellen, leed schipbreuk. In sommige landen móet het een zondag zijn, elders wordt de zondag juist een bezwaar gevonden en anderen wilden vasthouden aan de dag van de volle maan. Enige bijval betuigde men wel aan het voorstel om vesak-dag om te dopen in Boeddha-dag.

Een thema van het vorige jaar werd opnieuw aan de orde gesteld: er zou eens een telling van boeddhisten in Europa moeten worden gehouden. Aanvaard werd het voorstel om te beginnen met het aantal leden van de gezamenlijke groeperingen in een land vast te stellen.

Voorts werd besloten te streven naar een eigen "adres" in Europa: uit te zien naar een gebouw, bijvoorbeeld in Luxemburg, dat hiertoe zou kunnen dienen. Ter plekke zou dan ook een bibliotheek kunnen worden ondergebracht.

Op voorstel van Paul Arnold zal tevens getracht worden een reis te organiseren naar heilige plaatsen van het boeddhisme in India of naar een belangrijk boeddhistisch land.

Vraag.

G. Bex uit Lausanne, die een tijdschriftje uitgeeft, "L'ascèse du Disciple du Bouddha", stelt in elk nummer een vraag betreffende het boeddhisme aan de orde. Op deze vragen ontvangt hij antwoorden uit de hele wereld, die hij dan anoniem in het volgende nummer publiceert. Om meer inzicht te krijgen in de ideeën van in het boeddhisme geïnteresseerde Europeanen zou hij veel meer antwoorden willen ontvangen. Op zijn verzoek wek ik ook u allen daartoe op. Het tijdschriftje wordt u kosteloos toegestuurd, adres: George Bex, Place Pepinet 4, 1003 Lausanne. (De antwoorden mogen gesteld zijn in Frans, Engels of Duits).

Nog een laatste agendapunt: hoe jongeren voor het werk van de Unie te interesseren of, meer in het algemeen: voor de zaak van het boeddhisme te winnen?

Wellicht worden Europese universiteiten benaderd en studenten uitgenodigd voor het congres in Turijn tegen verlaagde tarieven.

Friends.

Er was in Londen aanzienlijk meer tijd uitgetrokken voor ontvangsten door boeddhistische groeperingen dan ooit tijdens de jaarlijkse conferenties het geval was. Zo werd het Londense Centrum van The Friends of the Western Buddhist Order (FWBO) bezocht, met puja en meditatie, en een diner in hun restaurant.

Ik was diep onder de indruk van wat ik daar zag en hoorde. Het Centrum was gevestigd in een oud, Victoriaans brandweerstation in East, dat nu een onderkomen biedt aan een commune van 24 leden. In hetzelfde pand en overal in deze Londense wijk zijn winkeltjes en zelfs een drukkerijtje gevestigd die eigendom zijn van de Order. Er zijn 16 van deze centra, waarvan 8 in Engeland, de andere verspreid over de hele wereld. Bovendien is er in 7 landen, waaronder Nederland, een vertegenwoordiging. Behalve deze "Centres" is er een aantal "Co-operatives" en "Communities".

Er is een afzonderlijk opleidingscentrum voor aanstaande ordeleden in Italië. Een van deze ordeleden, Subhuti, die een boek over boeddhisme en de Orde heeft geschreven, heeft om dit boek te schrijven enige maanden op kosten van de Orde op een Grieks eiland mogen verblijven. Er is in hun gelederen opvallend veel aandacht voor literatuur, muziek, kunst, theaterleven......

Het meest indrukwekkend is echter hun India-programma. De stichter van de FWBO, Sangharakshita, was een vriend van dr. Ambedhkar, de Indische "onaanraakbare" die het niettemin tot een ministerspost bracht en miljoenen van zijn kaste-genoten heeft overreed boeddhist te worden om zo aan het kasten-systeem te ontsnappen. Na de te vroege dood van Ambedhkar heeft Sangharakshita een deel van zijn verantwoordelijkheden willen overnemen. Men heeft kans gezien 1¼ miljoen pond sterling in te zamelen en daarmee in India grootse projecten opgezet: dorpen opgekocht om de doodarme, vertrapte onaanraakbaren een eigen stukje land te geven, medische en educatieve centra gesticht, vihara's gebouwd enz. Al deze activiteiten werden ons aan de hand van dia's getoond.

Thailand.

Ook werd een bezoek gebracht aan de nieuwe Buddhapadipa Temple, in het park van een landhuis in Wimbledon. Het park en de tempel zelf imiteerden geheel een stukje Thailand, de monniken moeten zich er "thuis" voelen. Het was er rustiek en sfeervol. Op de tempel was rijke-

lijk bladgoud aangebracht; voor de kunstige decoraties had men ambachtslieden uit Thailand laten overkomen.

Vervolgens was er een uitgebreide tea bij de eerwaardige Buddhist Society aan het Eccleston Square in Londen, waar juist een expositie van postzegels met boeddhistische motieven was geopend. Hoe spijtig was het dat de Grijze Eminentie van de Society, Christmas Humphreys, die de BUE hiertoe had uitgenodigd, kort geleden is gestorven.
Tenslotte werd het Chithurst Forest Monastery bezocht, ongeveer 130 kilometer van Londen; bij deze excursie ben ik zelf niet aanwezig geweest, maar naar ik hoorde was het Monastery met zijn park een klein paradijs.

Behalve al deze ontvangsten was er ook een Openbare bijeenkomst georganiseerd in Friends (= Quakers') House, nabij de John Adams Hall of Residence waar de Conferentie werd gehouden. Op deze bijeenkomst werd ons de gelegenheid geboden ons als Unie bekend te maken aan geïnteresseerden.

Mij persoonlijk heeft het bijzonder verrast, te ervaren hoezeer in Engeland het boeddhisme een factor van belang is geworden en thans werkelijk deel uitmaakt van de samenleving. Er is een keur van jonge intellectuelen in het land, geheel en al aangepast aan hun eigen Westerse kring en milieu, die niettemin compromisloos zich full-time inzetten voor de zaak van het boeddhisme en erin slagen hun samenwerking te handhaven.

Toch heeft ook in Engeland het boeddhisme nog geen staatserkenning (wat onder meer zou betekenen dat er zendtijd op radio en televisie beschikbaar zou komen). Op dit punt loopt Oostenrijk voorop. De Oostenrijkse afgevaardigde, dr. Karwath, heeft ons geschilderd hoe het boeddhisme in Oostenrijk door pressie deze erkenning heeft verworven.

• • •

NIEUWE PRESIDENT VAN BUDDHIST SOCIETY

Tot president van de Buddhist Society in Londen is gekozen de eerwaarde Sumedho, abt van het klooster Chithurst in Engeland. Hij is Engelsman van geboorte en heeft in Thailand de traditionale opleiding tot monnik gevolgd. "Hoewel hij formeel een aanhanger van de Theravada-school is, is de eerwaarde Sumedho een boeddhist van dusdanige statuur dat hij gemakkelijk over alle scheidslijnen tussen secten heen reikt," aldus The Middle Way, het blad van de Buddhist Society.

De benoeming van een nieuwe president was noodzakelijk geworden door het overlijden van Christmas Humphreys, oprichter van de Buddhist Society. Te zijner nagedachtenis is onlangs de jaarlijkse Christmas Humpreys Award ingesteld voor de schrijver van een boek dat in dat jaar volgens een jury de belangrijkste bijdrage tot de literatuur over het boeddhisme is.

BOEDDHA EN NAGARJUNA: TWEE WEGWIJZERS

Nāgārjuna, de Indische denker die leefde in de tweede eeuw van onze jaartelling, wordt wel de tweede stichter van het boeddhisme genoemd. Op de najaarsbijeenkomst van de Vrienden van het Boeddhisme, op 15 oktober jl. in De Kosmos in Amsterdam, heeft Klaas Arts een voordracht gehouden waarin de betekenis van Nagarjuna werd toegelicht.

Hij nam als uitgangspunt dat Nagarjuna's denken een reactie was op een bepaalde verstarring in het boeddhisme. Telkens weer dreigt te worden vergeten dat het erom gaat, mensen aan te zetten tot een levenswandel die kan leiden tot bevrijding van haat, begeerte en illusies.

Als een rode draad loopt door de gedachtenwereld van Nagarjuna de beschouwing van vragen als: Wie bèn ik? Wat is mijn essentie? Wat is de betekenis van vraag en antwoord in het boeddhisme? Arts verwees daarbij vooral naar Nagarjuna's hoofdwerk: de Mūlamadhyamakakārikā, dat de basis voor de leer van de Madhyamaka-school van het boeddhisme is.

De Indiërs vóór de Boeddha kwamen, uitgaande van die vragen, tot de atman-leer omtrent de essentie van de mens. Ruwweg gezegd werd in de vroegste Upanishaden (uit de achtste eeuw voor Chr.) de atman als identiek met Brahman, de wereldziel, het Al, opgevat. Twee 'zwarte gaten" werden, in de woorden van Klaas Arts, hier met elkaar verbonden: het atman, dat wat ik eigenlijk ben, en het Brahman, wat het Andere is. Waar de twee worden geacht identiek te zijn, lijkt het atman toch iets boven-individueels.

In de latere Upanishaden wordt het atman steeds concreter, uiteindelijk zelfs een soort mannetje ter grootte van een duim, dat in de buurt van het hart woont.

Als de Boeddha anatman (in het Pali anattā), niet-atman, predikt, tegen welk atman zet hij zich dan af? Tegen atman in het algemeen of tegen bepaalde vormen ervan? Klaas Arts stelde: de anatta-leer is geen *antwoord*, maar een *reactie* op de vraag: Wie ben ik? De Boeddha neemt

het dingachtige atman-begrip en vraagt: kan ik het vinden in de mens? Hij ziet dat alles onderhevig is aan lijden; iets onaantastbaars lijkt onvindbaar. De anatta-leer kan worden opgevat als de voorlopige conclusie van de Boeddha: ik heb niets gevonden.

Maar, zo luidt dan de vraag, wat geloofde de Boeddha nu werkelijk? Bestaat die atman of niet? De Boeddha antwoorde op zulke vragen door te zwijgen. Dat is in wezen geen breuk met de traditie, wel een breuk met de gedachte aan een "mannetje". Maar is het ook een breuk met het atman-begrip uit de oude Upanishaden? Dat blijft een open vraag.

De Boeddha was eigenlijk niet geïnteresseerd in de atman, maar in antwoord op de vraag: Wat zijn de gevolgen als ik denk in termen van mijn eigen atman, mijn kleine ikje? Hij zag dat dit leidt tot egocentrisme. En hij onderkende het gevaar dat opdoemt als mensen zich overgeven aan het denken en dan niet meer dóen, waardoor meditatie op de tweede plaats komt. Boeddha predikte de stilte.

Nagarjuna besefte echter dat het advies van de Boeddha: "Niet speculeren!" onvoldoende is. Hij dacht vervolgens alle theorieën door tot hun uiterste conclusies en constateerde: elke theorie voert in laatste instantie tot contradicties. Iets kan alleen bestaan in relatie tot iets anders.

Een streep op een muur is licht of donker, afhankelijk van wat er omheen is; de streep zelf is 'leeg'. De streep vertegenwoordigt een relatieve waarheid, die goed kan functioneren in de alledaagse werkelijkheid. Maar er is daarenboven een absolute waarheid; de streep zoals gezien door iemand die door meditatie volkomen is gelouterd. Dan is er een soort totaal-visie, een schouwen, het waarnemen zonder vooropgezette ideeën; dan worden de dingen gezien zoals ze werkelijk zijn.

Door geen antwoord te geven op de vraag naar het bestaan van een atman stimuleerde de Boeddha, zo zei Klaas Arts, een zoektocht die een heel leven kan duren. De Boeddha en Nagarjuna hebben de mensen ertoe willen brengen zich te bevrijden van haat, begeerte en illusies. De Boeddha wees de weg. De antwoorden moet ieder voor zichzelf vinden.

In het verlengde hiervan zag Klaas Arts de vier Edele waarheden dan ook meer als hypothesen die wij zelf moeten toetsen, dan als echte Waarheden. "De Boeddha heeft ons een partituur gegeven en gezegd: Hier heb je de muziek; speel het maar".

FILOSOOF SCHOENMAEKERS EN HET BOEDDHISME

Met zijn "gewijde wijsbegeerte" kan de vrijwel in vergetelheid geraakte Nederlandse filosoof dr. M.H.J. Schoenmaekers sommigen misschien een weg tot inzicht bieden in opvattingen die tot de kern van het boeddhisme behoren.

Tijdens de najaarsbijeenkomst van de Vrienden van het Boeddhisme hield drs. A.E. Bayer daarover een inspirerende voordracht. "De mens is een ontkend heelal", heeft Schoenmaekers gezegd. Gebrek aan kennis bestempeld de mens tot een lijdende mens, zegt het boeddhisme.

Verlichting is een onbelemmerd kennen van de werkelijkheid, waarin voor angst geen plaats is. Maar als wij op weg naar kennis verder willen komen dan ons verstand ons wil brengen, houdt het verstand ons terug. Toch kan er, als we diep genoeg doordenken, plotseling een flits van inzicht doorbreken, iets wat de schrijver John Cowper Powys heeft genoemd "de daad van de vis", als een bruinvis die opeens uit zijn eigen element omhoog springt. Zo'n flits kan ook het denken van Schoenmaekers wellicht teweeg brengen.

In zijn boek 'Beeldende wiskunde' verklaart hij de Universele relatie tussen het Absolute, dat hij het Inject noemt, en het Relatieve, "de wereld in ontkende staat", de Tienduizend dingen van de Chinese filosofie. In de mens schuilt een beginsel van straling waardoor de waarheid zich langzaam kan openbaren en een Universeel herstel mogelijk is, het besef van de verbinding van het Absolute en het Relatieve, dat Bayer vergeleek met de Verlichting in het boeddhisme.

Zo is er meer verwantschap te signaleren tussen de opvattingen van Schoenmaekers en het boeddhisme. Begrippen als Inject en het Relatieve zijn door het menselijk bewustzijn "uiteen-gedacht", zei de Nederlandse filosoof. Het daardoor ontstane beeld komt niet overeen met de werkelijkheid.

Wanneer wij diep genoeg doordenken, ervaren wij dat het Absolute en "de wereld" hetzelfde zijn. Als het anders was, "zou het innerlijke gevoel van solidariteit nergen op berusten". Tegendelen kunnen we ònderscheiden, maar niet werkelijk scheiden: "De mens is het centrum van tegendelen".

Door wijsgerige verdieping en inkeer groeit solidariteit jegens de medemens als wij zien dat we allemaal in de Universele relatie leven, aldus drs. Bayer.

NIEUWE STAP VAN NEDERLANDS BOEDDHISME: BOEDDHISTISCH LEERHUIS

Een Boeddhistisch Leerhuis, een 'school' voor een brede en permanente studie van het boeddhisme, is op zaterdag 7 januari 1984 in de Kosmos in Amsterdam begonnen met een veertiendaagse cursus die loopt tot eind juni. Met dit Leerhuis is een belangrijke stap gezet in de ontwikkeling van het boeddhisme in Nederland.

De stichting Vrienden van het Boeddhisme zocht al geruime tijd naar mogelijkheden om een systematische studie van het boeddhisme in ons land vorm te geven. Uit een werkgroep onder voorzitterschap van de onlangs overleden mr. Leo Boer kwam vorig jaar het idee van een leerhuis naar voren. Een van de leden van de werkgroep, Nico Tydeman, stafmedewerker van de Kosmos in Amsterdam, bood aan een dergelijke opzet onder te brengen in het programma van dit meditatiecentrum, een aanbod dat de stichting Vrienden van het Boeddhisme met beide handen heeft aangegrepen.

Velerlei aspecten van het boeddhisme zullen in het Leerhuis aan de orde komen: de geschiedenis, richtingen en stromingen van het boeddhisme, meditatie-praktijken, ethiek, filosofie, sociale en politieke betrokkenheid. Centraal zal steeds de vraag staan wat wij heden ten dage in onze westerse samenleving van het boeddhisme kunnen leren.

Verkennend

Het eerste halfjaar staat een algemene, verkennende inleiding in het boeddhisme op het programma, telkens in drie delen: praktijk en theorie van de boeddhistische meditatie, geschiedenis en filosofie van het boeddhisme, en het lezen, bestuderen en becommentariëren van sutra's.

Vaste medewerkers van het Boeddhistisch Leerhuis zijn prof. dr. R.H.C. Janssen, hoogleraar psychologie en ordelid van de Arya Maitreya Mandala; prof. dr. E. Cornélis, emeritus hoogleraar in de vergelijkende godsdienstwetenschap aan de Katholieke Universiteit in Nijmegen; mevr. dr. A.C.M. Kurpershoek-Scherft, van wie een aantal vertalingen van boeddhistische teksten uit het Pali in boekvorm is verschenen; en Nico Tydeman, stafmedewerker en meditatieleider bij de Kosmos.

Nadere inlichtingen: de Kosmos, Amsterdam, tel. 020 - 267 477 (op maandag t/m vrijdag na 14.00 uur).

•••

Buddharama Tempel

Twee nieuwe monniken hebben hun intrek genomen in de Buddharama Tempel in Waalwijk. De Raad van Ouderen van de Sangha in Thailand heeft tot hoofd van de tempel benoemd Phra Maha P.N. Paundaeng en tot meditatiemeester Phra Maha P.J. Kuetong. Phra Maha Th. Mettaviharee, die tien jaar - sinds de oprichting - de tempel heeft geleid, heeft intussen zijn werk in Nederland beëindigd en zal een andere standplaats krijgen.

Meditatiecentrum

De meditatiemeester Phra Achaan Thawee, die afgelopen zomer een aantal weken in Tidorp, op Schouwen-Duiveland, doorbracht, wil zijn meditatiecentrum in Thailand uitbreiden. Hij heeft Bruno Mertens, leider van Tidorp, gevraagd giften te willen inzamelen. Inlichtingen: Tidorp, Hogezoom 79, 4328 EL Burgh-Haamstede, tel. 01115-2355, giro 91001.

Tiltenberg

Zen-bijeenkomsten voor degenen die met de training tijdens sesshin vertrouwd zijn, worden op de Tiltenberg gedurende vier weekeinden in het voorjaar van 1984 gegeven: van 20-24 januari en van 25-29 januari onder leiding van dr. H.M. Enomiya-Lasalle S.J. uit Tokio, en van 9-13 maart en van 14-18 maart onder leiding van Dennis Genpō Merzel uit Los Angeles.

Inlichtingen: de Tiltenberg, Zilkerduinweg 375, 2114 AM Vogelenzang, tel. 02520-17044.

Theresiahoeve

Elke eerste zaterdag van de maand wordt op de Theresiahoeve een zit-werkdag gehouden, beginnend om tien uur. Kosten f. 10,--.
Verder is er steeds gelegenheid tot privé-zentraining. De begeleiding wordt gegeven door Judith Bossert.

In het weekeinde van 23-25 maart is er in Theresiahoeve een zenbijeenkomst met het thema Ademen, onder leiding van Janneke Ritsema van Eck. In het Paasweekeinde, van 20-23 april, wordt een bijeenkomst gehouden met het thema: Zen in zitten, lopen, staan; leidsters zijn dan Janneke Ritsema van Eck en Judith Bossert.

Inlichtingen: Theresiahoeve, Dominicanenstraat 24, 5453 JN Langenboom, tel. 08863-1277.

Maitreya Instituut

Geshe Wangchen uit Londen geeft in het Maitreya Instituut in Maasbommel van 3-5 februari een Witte Tara-initiatie met commentaar. Een intensieve cursus thanka schilderen wordt van 17-23 februari gegeven door de befaamde schilder van thanka's Andy Weber uit Engeland.

Van 11-17 mei geeft Z.H. Zong Rimpoche een Vajrayogini-initiatie met commentaar. Van 16-25 juli zal de Tibetaanse leraar die zich dit voorjaar in het Maitreya Instituut zal vestigen, Lama Geshe Konchog Lhundup, een zomercursus geven.

Inlichtingen: 08876-2188.

Kosmos

In het meditatiecentrum De Kosmos in Amsterdam begint op maandag 26 maart een lezingencyclus over Aspecten van het Boeddhisme. De eerste lezing betreft het Levenswiel als een symbolische samenvatting van de boeddhistische wijsbegeerte, door Ronald Poelmeijer. Het programma vermeldt verder:

2 april: De vier Brahmavihara: liefde, mededogen, vreugde en gelijkmoedigheid, door Peter van der Beek; 9 april: Het Bodhissattva-ideaal in het Tibetaanse boeddhisme, door Paula Koolkin; 19 april: Ch'an, de Chinese transformatie van het boeddhisme: de Avatamsaka-sutra, door E. Zürcher; 7 mei: "Overgave", de essentie van het Zuivere Landboeddhisme; en op 10 mei: Zen-boeddhisme en de vrouw, door Mimi Maréchal.

Toegangsprijs f. 7,--, niet-leden f. 9,--. Inlichtingen: 020-267477.

Op 18, 19 en 20 mei wordt in De Kosmos een werkconferentie over vrede en ekologie gehouden, Buddhism in Action, met Robert Aitken Roshi en Thich Nhat Hahn.

●●●

DONATIE 1984 ONVERANDERD

De penningmeester van de stichting Vrienden van het Boeddhisme zal het op prijs stellen als de donateurs hun bijdrage voor 1984 overmaken door middel van bijgesloten accept-girokaart.
De bedragen van de minimum donatie zijn onveranderd: f. 30,-- per jaar, echtparen f. 40,--, studerenden f. 20,--.

●●●

HAIKU

't Lieveheersbeestje
woont nu de hele winter
al in mijn keuken.

Onder de regen
buigen de narcissen zich
wat verder omlaag.

De zilverlinden . .
de zilverlinden bloeien!
ruik toch, ruik nu toch!!

In deze warme
dichte loodrechte regen
hervind ik een thuis.

Mijn vinger streelt zacht
de blaadjes van zijn bloemen;
wat zou hij voelen?

Alleen de toppen
van de abelen vangen
nog de avondgloed.

De lucht in 't oosten
licht op, wordt rood bestoven,
de dag wordt wakker.

Wanneer ik één word
met de wereld om me heen
ontstaat een haiku . . .

dit is er dus geen.

Mary Drognat Doeve.

De Boeddha-figuur op het omslag van Saddharma stelt Amida voor, de Boeddha van het Oneindige licht, gezeten in de handhouding van meditatie. Het achttiende-eeuwse Japanse beeld bevindt zich in het Rijksmuseum voor Volkenkunde in Leiden. Fotografe: Else Madelon Hooykaas.

